

PROBLEMATYKA SPORZĄDZANIA DOKUMENTACJI PRAC GEOLOGICZNYCH NIEWYMAGAJĄCYCH KONCESJI A PRAWO DO INFORMACJI GEOLOGICZNEJ

THE ISSUE OF GEOLOGICAL DOCUMENTATION PREPARED AS A RESULT OF GEOLOGICAL OPERATIONS PERFORMED WITHOUT CONCESSION IN THE CONTEXT OF RIGHTS TO THE GEOLOGICAL INFORMATION

Anna Polak - Kancelaria Juris, Warszawa

W artykule poddano ocenie i wykładni zakres dopuszczalnego prawem wykonywania prac geologicznych niepodlegających koncesjonowaniu. Przeanalizowano wybrane, istotne przypadki legalnych, niekoncesjonowanych prac geologicznych w kontekście statusu informacji geologicznej pozyskiwanej w ich wyniku, w szczególności czy, a jeśli tak, to jakie prawa i komu do niej przysługują. Przedstawiono także prawne aspekty obowiązku utrwalenia takiej informacji we właściwej formie i trybie.

Słowa kluczowe: informacja geologiczna, dokumentacja geologiczna, praca geologiczna, robota geologiczna, prace geologiczne niewymagające koncesji

The paper provides an analysis of the geological works, the performance of which does not require a concession in the context of rights to use the geological information obtained as a result of these works. In particular, whether these rights arises at all, and if so, who is entitled to them. In the paper, the types of geological documentation to be prepared as a result of geological operations performed on the basis of approval or submission of geological works plan, also has been presented.

Keywords: geological work, geological operation, geological information, geological information

Wprowadzenie

Działalność polegająca na wykonywaniu prac geologicznych, mająca za przedmiot kopaliny objęte własnością górnictwem Skarbu Państwa w znacznym zakresie podlega zarówno reglamentacji, jak i wymaga udzielenia użytkownika górnictwa. Istnieje jednak sfera dopuszczalnej prawem realizacji prac geologicznych, w tym określonych robót geologicznych dotyczących kopaliny objętych własnością górnictwem Skarbu Państwa, która jest wyłączona spod obowiązku uzyskania koncesji i zawarcia umowy użytkownika górnictwa. Możliwość wykonywania pewnych prac geologicznych, w tym robót geologicznych dotyczących kopaliny objętych własnością górnictwem, bez konieczności uzyskiwania koncesji i dokonywania związanych z tym formalności stanowi może czynnik zachęcający do podejmowania działalności poszukiwania złóż kopaliny, a tym samym docelowo przyczyniać się do zwiększenia zasobu informacji geologicznej. Jednakże, aby wyłączenia od konieczności uzyskiwania koncesji i zawierania umowy użytkownika górnictwa rzeczywiście stanowiły zachętę do podejmowania działalności geologicznej przez inwestorów, jednocześnie przysparzając korzyści dla interesu publicznego i w *dominium* Skarbu Państwa, poprzez poszerzanie wiedzy o zasobach surowcowych kraju, powinny:

- a) przekładać się na możliwość uzyskania wymiernych korzyści dla inwestora, w szczególności skutkować powstaniem prawa do korzystania z informacji geologicznej pozyskanej w wyniku przeprowadzonych prac geologicznych, ewentualnie powiązanego z pierwszeństwem w ubieganiu się o koncesję i zawarcie umowy użytkownika górnictwa oraz zapewniać możliwości rozporządzania tym prawem,
- b) nie naruszać prawa do informacji geologicznej Skarbu Państwa, co wymaga istnienia skutecznych mechanizmów przekazywania tej informacji Skarbowi Państwa i ustalenia przejrzystych zasad jej udostępniania do wykorzystywania przez zainteresowane podmioty,
- c) zapewniać realizację objętych nimi prac geologicznych z poszanowaniem praw nabytych innych podmiotów i nie ograniczać sfery ich uprawnień ani utrudniać wykonywania ich obowiązków.

Ustawa z 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 2015 poz. 196), dalej: p.g.g.; przewiduje szereg sytuacji, w których wykonywanie prac geologicznych dotyczących kopaliny objętych własnością górnictwem nie wymaga koncesji. Jednym z takich przypadków jest wprowadzona przez Ustawę z 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy - Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2014 poz. 1133),

dalej: nowelizacja p.g.g.; kategoria prowadzenia określonych prac geologicznych dla zbadania struktur związanych z występowaniem węglowodorów, mająca zachęcać inwestorów do podjęcia poszukiwań złóż węglowodorów. Wspomniana kategoria zostanie poddana bliższej analizie w dalszej części artykułu, z uwzględnieniem postulatów wskazanych wyżej (a – c). Jeżeli w ramach niekoncesjonowanych prac mają być wykonywane roboty geologiczne, to dla możliwości ich prowadzenia wymagana jest jednak jakaś inna, niż uzyskanie koncesji i zawarcie umowy użytkowania górnictwa, przepisana prawem czynność zainteresowanego podmiotu.

Rozważeniu zostaną poddane przypadki dopuszczalnych prawem prac geologicznych mających za przedmiot kopaliny objęte własnością górnictwa, w kontekście zakresu podmiotowego i przedmiotowego praw, uprawnień i obowiązków związanych z informacją geologiczną pozyskaną w wyniku ich przeprowadzenia.

Dopuszczalne prawem, niekoncesjonowane prace geologiczne

Wykonywanie prac geologicznych mających za przedmiot kopaliny objęte własnością górnictwa, bez odrębnego tytułu publicznoprawnego jest możliwe w zakresie w jakim ustawodawca takiej działalności nie zakazuje, nie wymaga dla ich przeprowadzenia obowiązku uzyskania koncesji i zawarcia umowy użytkowania górnictwa, uzyskania decyzji zatwierdzającej projekt robót geologicznych albo zgłoszenia projektu robót geologicznych właściwym organom¹. Zatem określenie zakresu dopuszczalnych prawem prac geologicznych niewymagających koncesji wymaga w pierwszej kolejności dokonania „delimitacji” zakresu działalności koncesjonowanej (przede wszystkim *a contrario* z art. 21 ust. 1 p.g.g.).

Zakres koncesjonowanej działalności geologicznej lub górnictwa został określony w art. 21 ust. 1 p.g.g., który wymaga uzyskania koncesji i zawarcia umowy użytkowania górnictwa (z art. 12 ust. 1 i 2 p.g.g.) dla prowadzenia działalności m. in. w zakresie: poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopaliny, o których mowa w art. 10 ust. 1 p.g.g., z wyłączeniem złóż węglowodorów, wydobywania kopaliny ze złóż, poszukiwania i rozpoznawania złóż węglowodorów oraz wydobywania węglowodorów ze złóż. Skupiając się w niniejszym referacie na działalności, której celem jest ustalenie miejsc i warunków występowania złóż kopaliny objętych własnością górnictwa należy wskazać, iż zgodnie z przywołanym art. 21 ust. 1 p.g.g. w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 7 i 13 p.g.g., uzyskania koncesji wymagać będzie wykonywanie prac geologicznych w celu ustalenia i wstępnego udokumentowania złoża kopaliny, wód podziemnych albo kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla (poszukiwanie), a także wykonywanie prac geologicznych na obszarze już wstępnie udokumentowanego złoża kopaliny, wód podziemnych albo kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla (rozpoznawanie). *A contrario* z przywołanych przepisów, nie wymagają udzielenia koncesji na prowadzenie działalności poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopaliny ani zawarcia umowy użytkowania górnictwa (jeżeli w ramach prac

geologicznych miałyby być wykonywane roboty geologiczne)² czynności, których nie można zakwalifikować jako prac geologicznych ani prace geologiczne niewykonywane w celach określonych w art. 6 ust. 1 pkt 7 i 13 p.g.g. Działalność koncesjonowana będzie więc, w zakresie eksploracji, zawsze polegać na wykonywaniu prac geologicznych, lecz już nie każde prace geologiczne, nawet te dotyczące kopaliny objętych własnością Skarbu Państwa i polegające na robotach geologicznych będą koncesjonowane.

Zakres przedmiotowy pojęć: „prace geologiczne” i „roboty geologiczne” i ich wpływ na status pozyskanej w ich wyniku informacji

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 8 p.g.g. pracą geologiczną jest projektowanie i wykonywanie badań oraz innych czynności, w celu ustalenia budowy geologicznej kraju, a w szczególności m. in.: poszukiwania i rozpoznawania złóż kopaliny, wód podziemnych, geologiczno-inżynierskich, a także sporządzanie map i dokumentacji geologicznych oraz projektowanie i wykonywanie badań na potrzeby wykorzystania ciepła Ziemi lub korzystania z wód podziemnych. Natomiast art. 6 ust. 1 pkt 11 p.g.g. stanowi, iż „roboty geologiczne” to wykonywanie w ramach prac geologicznych wszelkich czynności poniżej powierzchni terenu, w tym przy użyciu środków strzałowych, a także likwidacja wyrobisk po tych czynnościach. Wzajemna relacja między pracami a robotami geologicznymi jest więc, tego typu, iż każda robota geologiczna jest pracą geologiczną, ale nie każda praca geologiczna należy jednocześnie do zbioru desygnat pojęcia „roboty geologiczne”. Wykładania przywołanych wyżej definicji legalnych prowadzi do wniosku, iż roboty geologiczne są czynnościami determinowanymi celem określonym w art. 6 ust. 1 pkt 8 p.g.g., w postaci m.in.: ustalenia budowy geologicznej, warunków hydrogeologicznych, geologiczno-inżynierskich, jeżeli wykonywanie badań odbywa się poniżej powierzchni terenu.

Przywołane definicje mogą jednak rodzić pewne wątpliwości interpretacyjne, powodujące trudności w ustaleniu, czy dana czynność jest kwalifikowana w ogóle jako „praca geologiczna” oraz czy podlega koncesjonowaniu. Otóż, art. 6 ust. 1 pkt 8 p.g.g. stanowi m.in., iż „pracą geologiczną jest projektowanie i wykonywanie badań oraz innych czynności, w celu ustalenia budowy geologicznej kraju, a w szczególności poszukiwania i rozpoznawania złóż kopaliny (...)”, przywołany przepis w *definiens* nie zawiera wyliczenia enumeratywnego rodzajów czynności wchodzących w zakres *definiendum*. Determinantą uznania danej czynności, w tym badania, za pracę geologiczną, w świetle przywołanego przepisu, jest cel jej wykonywania. Ma ona służyć bowiem ustaleniu budowy geologicznej, a w szczególności poszukiwaniu i rozpoznawaniu złóż kopaliny. W świetle powyższego należy wyklądać, iż o ile dana „czynność” geologiczna może ze względu na swoją właściwość i charakter służyć poszukiwaniu lub rozpoznawaniu kopaliny, a zamiarem podmiotu jest właśnie wykonywanie za pomocą takiej „czynności” działalności w zakresie poszukiwania lub rozpoznawania, to powinna ona zostać uznana za pracę geologiczną. W praktyce zdarzało się, iż organy koncesyjne odmawiały przyznania

¹ Przykładem pracy geologicznej, którą można wykonywać bez odrębnego tytułu publicznoprawnego jest sporządzanie dokumentacji geologicznej. Oczywiście wymagane jest posiadanie odpowiednich kwalifikacji zawodowych, ale nie jest konieczny żaden odrębny akt zezwalający na sporządzenie samej dokumentacji (decyzja czy nawet „milcząca” zgoda organu).

² Zgodnie bowiem z art. 12 ust. 4 p.g.g. przepisów dotyczących umowy użytkowania górnictwa nie stosuje się do robót geologicznych, których wykonywanie nie wymaga uzyskania koncesji.

działalności koncesjonowanej pracom polegającym np. na reinterpretacji archiwalnych wyników badań, poborze i badaniu prób z dostępnych rdzeni archiwalnych i przeprowadzeniu badań laboratoryjnych tych prób oraz wykonaniu *reprocessingu* wyników archiwalnych pomiarów geofizycznych. Pojawia się tu zatem wątpliwość, czy przywołane czynności spełniają przesłanki uznania ich zawsze za prace geologiczne, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 8 p.g.g. czy też powinny być uznane jedynie za przygotowanie do projektowania i wykonania *stricto* prac geologicznych.

Kwalifikacja danych czynności (badań) do kategorii „prac geologicznych” ma ważne znaczenie, nie tylko z punktu widzenia ustalenia zakresu i formy reglamentacji działalności, ale także interesu publicznego. Jeżeli, bowiem uznać by, iż wskazane czynności stanowią jedynie rozpoznanie możliwości i przygotowanie do „projektowania i wykonywania badań” i są etapem poprzedzającym wykonywanie **prac geologicznych**, a tym samym tych prac nie stanowią, to z punktu widzenia formalnoprawnego nie podlegałyby obowiązkowi udokumentowania. Przepis art. 88 ust. 1 p.g.g. stanowi bowiem, że to wyniki prac geologicznych, wraz z ich interpretacją, określeniem stopnia osiągnięcia zamierzonego celu wraz z uzasadnieniem, przedstawia się w dokumentacji geologicznej. Podmiot pozyskujący nową informację, na podstawie danych i próbek archiwalnych, przetwarzający te dane i dokonujący nowych interpretacji nie będzie miał, przy powyżej zaprezentowanej wykładni, obowiązku przedstawienia informacji nawet w tzw. „innej” dokumentacji geologicznej, o której mowa w art. 88 ust. 2 pkt 4 p.g.g. w zw. z art. 92 pkt 1 p.g.g.. Przede wszystkim jednak, informacje pozyskane w toku takich czynności, którym odmówiono przymiotu prac geologicznych, nie mogłyby być uznane za informację geologiczną, gdyż zgodnie z definicją art. 6 ust. 1 pkt 2 informacją geologiczną są dane i próbki geologiczne wraz z wynikami ich przetworzenia i interpretacji, w szczególności przedstawione w dokumentacjach geologicznych. Danymi geologicznymi są zaś wyniki bezpośrednich obserwacji i pomiarów uzyskanych w toku prowadzenia prac geologicznych (art. 6 ust. 1 p.g.g.). Zatem pozyskanie informacji w toku czynności niebędących pracami geologicznymi pozbawia je statusu danych geologicznych, a co za tym idzie - również statusu informacji geologicznej. Sytuacja taka jest niekorzystna z punktu widzenia interesu publicznego i interesu Skarbu Państwa, gdyż pozyskane w omawianych przypadkach nowe dane i wytworzona informacja, nie stanowiąc danych i informacji geologicznej w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2 p.g.g., nie byłyby przedmiotem praw Skarbu Państwa. Nie podlegałyby też przekazaniu służbie lub administracji geologicznej, a co za tym idzie, nie wchodziłyby do powszechnie dostępnego zasobu wiedzy geologicznej. Z drugiej strony, do informacji niebędącej „informacją geologiczną” w rozumieniu p.g.g. nie powstanie prawo do nieodpłatnego lub wyłącznego korzystania, o którym mowa w art. 99 ust. 2 i 3 p.g.g. Taki „produkt”, czyli udokumentowane dane, ich przetworzenia i interpretacje, będzie jednak przedmiotem praw majątkowych przedsiębiorcy, który je wytworzył na swój rachunek.

W pewnych przypadkach również granica między „pracami geologicznymi” a „robotami geologicznymi” nie jest wyraźna, co może powodować trudności w obraniu właściwego trybu postępowania przez zainteresowany podmiot, w szczególności podjęcia decyzji o sporządzeniu projektu robót geologicznych i konieczności uzyskania jego „akceptacji” we

właściwym trybie, przez odpowiednie organy. Teoretycznie trudności z właściwym zakwalifikowaniem prawnym tych czynności pojawiają się w sytuacji, gdy podstawę badań, np. geofizycznych, stanowią będą pomiary sejsmiczne polegające na wzbudzaniu kontrolowanej fali sejsmicznej, która przenika w głąb ziemi, odbija się od kolejnych warstw geologicznych i powraca na powierzchnię, gdzie jest rejestrowana za pomocą geofonów (geosejsmika). Nawet jeżeli taka praca geologiczna odbywa się *in concreto* nieinwazyjnie, tzn. bez wykonywania otworów wiertniczych lub używania środków strzałowych, to sam fakt wywołania drgań w warstwach geologicznych może być poczytywany za ingerencję pod powierzchnią gruntu. W praktyce zagadnienie to było różnie interpretowane przez organy koncesyjne, w ostatnim czasie stanowisko traktujące prace sejsmiczne („wzbudzeniowe”), jako robotę geologiczną, wydaje się przeważać.

Wobec powyższego należy stwierdzić, iż już prawidłowe zakwalifikowanie danych „czynności” badawczych jako stanowiących prace geologiczne, ma bezpośredni wpływ na obowiązki dokumentacyjne, a także określenie komu i jakie prawo przysługuje do danych informacji, przetworzeń i interpretacji pozyskanych w wyniku przeprowadzenia takich prac.

Dokumentowanie niekoncesjonowanych robót geologicznych i prawo do informacji geologicznej pozyskanej w wyniku ich przeprowadzenia

Biorąc pod uwagę art. 79 ust. 1 p.g.g., iż prace geologiczne z zastosowaniem robót geologicznych mogą być wykonywane tylko na podstawie projektu robót geologicznych, wyłania się oczywisty, dychotomiczny podział na prace geologiczne:

- a) niewymagające sporządzenia projektu robót geologicznych, gdy w ramach prac nie przeprowadza się robót geologicznych,
- b) wymagające sporządzenia projektu robót geologicznych.

Przewidziane w prawie sytuacje prowadzenia robót geologicznych bez koncesji można z kolei próbować klasyfikować z punktu widzenia czynności, do jakich podmiot będzie zobowiązany celem ich podjęcia oraz sposobu wyrażenia przez organ akceptacji takiej działalności. I tak, można wyróżnić roboty geologiczne, dla których podjęcia konieczne jest:

- a) złożenie wniosku i uzyskanie decyzji zatwierdzającej projekt robót geologicznych,
- b) zgłoszenie projektu robót geologicznych właściwemu organowi i niewydanie przez ten organ sprzeciwu.

Roboty geologiczne, których projekty wymagają decyzji zatwierdzających

Pierwsza kategoria ma szeroki zakres przedmiotowy, gdyż ustawodawca nie tworzy katalogu przypadków implikujących obowiązek zatwierdzenia projektu robót geologicznych (oprócz regulacji art. 85a ust. 4 p.g.g., o czym niżej), a w art. 80 ust. 1 p.g.g. ustanawia generalny wymóg zatwierdzania projektu robót geologicznych dla, co do zasady, wszystkich robót geologicznych niewymagających uzyskania koncesji. Zatem w świetle przywołanej legalnej definicji „prac geologicznych”, kategoria ta obejmować będzie prowadzenie wszelkich czynności (badań) poniżej powierzchni terenu w celu ustalenia budowy geologicznej, które jednocześnie są wyłączone spod zakresu hipotezy art. 21 ust. 1 p.g.g. określającej działalność koncesjonowaną, a także nie podlegają obowiązkowi zgłoszenia, sporządzonego dla ich wykonania projektu robót geologicznych.

Przykładami robót geologicznych, których projekty wymagają zatwierdzenia są:

- roboty geologiczne dla określenia warunków geologiczno – inżynierskich posadowienia obiektu budowlanego (gdy same roboty geotechniczne będą niewystarczające np. w przypadku obiektów budowlanych trzeciej kategorii geotechnicznej oraz w złożonych warunkach gruntowych drugiej kategorii),
- prace kartografii geologicznej prowadzone często dla rozpoznania obszarów prognostycznych występowania kopalin,
- roboty geologiczne obejmujące wyłącznie wykonywanie badań geofizycznych w celu zbadania struktur geologicznych związanych z występowaniem węglowodorów, jeżeli dotyczą obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

W zależności od rodzaju i celu robót geologicznych, ich wyniki będą podlegały przedstawieniu w odpowiednim rodzaju dokumentacji geologicznej, określonej w art. 88 p.g.g.. Może to być dokumentacja geologiczno – inżynierska w przypadku prac służących określeniu warunków geologiczno – inżynierskich posadowiania np. obiektów zakładu górniczego czy też dokumentacja jedynie badań magnetotellurycznych, jako dokumentacja wykonywania prac geologicznych niekończących się udokumentowaniem zasobów kopalin.

Jednakże informacja geologiczna odnosząca się do złóż kopalin objętych własnością górnictwem, pozyskana w wyniku prowadzenia robót geologicznych, których projekt podlega zatwierdzeniu i udokumentowaniu w tzw. „innej” dokumentacji geologicznej (art. 88 ust. 2 pkt 4 p.g.g.) jest objęta jedynie prawem do nieodpłatnego korzystania z niej, o którym mowa w art. 99 ust. 2 p.g.g.. W stosunku do takiej informacji nie powstaje bowiem prawo do wyłącznego korzystania (art. 99 ust. 3 p.g.g.) z tej prostej przyczyny iż albo cel jej pozyskania i dalsze prace w ramach przedmiotu działalności tego podmiotu nie mieszczą się w katalogu wskazanym w art. 100 ust. 2 p.g.g. albo dokumentacja geologiczna ją utrwalająca, chociaż może zawierać treść przydatną z punktu widzenia działalności wskazanej w art. 100 ust. 2 p.g.g., to nie podlega zatwierdzeniu (art. 88 ust. 2 pkt 4 w zw. z art. 93 ust. 7 p.g.g.).

Powyższa uwaga nie dotyczy praw do informacji geologicznej powstałych w wyniku przeprowadzenia robót geologicznych obejmujących wyłącznie wykonywanie badań geofizycznych w celu zbadania struktur geologicznych związanych z występowaniem węglowodorów dotyczących obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

Roboty geologiczne, których projekty podlegają zgłoszeniu

Zakres obowiązku dokonywania zgłoszenia projektu robót geologicznych został w p.g.g. określony za pomocą wyłączenia od obowiązku uzyskiwania zatwierdzenia i jednocześnie określenia wprost poszczególnych przypadków. I tak, obowiązkowi zgłoszenia podlegają projekty robót geologicznych sporządzane dla robót geologicznych obejmujących wyłącznie wiercenia w celu wykorzystywania ciepła Ziemi (art. 85 ust. 1 i 2 p.g.g.) oraz wykonywanie badań geofizycznych w celu zbadania struktur geologicznych związanych z występowaniem złóż węglowodorów (art. 6 ust. 1 pkt 1c) p.g.g. w zw. z art. 85 a p.g.g.). Ten przypadek jest nową, bo wprowadzoną przez nowelizację p.g.g., kategorią prac geologicznych mającą stanowić zachętę dla inwestorów do poszukiwania złóż węglowodorów. Nowe

rozwiązanie budzi jednak wątpliwości co do tego, czy zostało uregulowane w sposób zapewniający realne korzyści dla inwestora, Skarbu Państwa i interesu publicznego oraz poszanowanie praw nabytych innych podmiotów, a więc wypełnia kryteria wspomniane na wstępie oraz jest komplementarne i spójne z innymi regulacjami p.g.g.

Obowiązujący od 1 stycznia 2015 r. art. 6 ust. 1 pkt 1 c) p.g.g. stanowi, że badaniami geofizycznymi w celu zbadania struktur geologicznych związanych z występowaniem złóż węglowodorów, jest wykonywanie prac geologicznych z zastosowaniem metod geofizycznych, w tym połączonych z robotami geologicznymi z wyłączeniem robót polegających na wykonywaniu otworów wiertniczych o głębokości przekraczającej 100 m lub robót z użyciem środków strzałowych. Jeżeli roboty geologiczne obejmują wyłącznie wykonywanie takich badań geofizycznych, projekt robót geologicznych podlega jedynie zgłoszeniu Ministrowi Środowiska. Przepis art. 85a p.g.g. przewiduje, iż rozpoczęcie takich robót geologicznych może nastąpić, jeżeli w terminie 30 dni od dnia przedłożenia projektu robót geologicznych organ w drodze decyzji, nie zgłosi do niego sprzeciwu. Zatem w omawianym przypadku nie jest wymagane działanie organu administracji, czyli wydanie decyzji pozytywnej, a tylko zachowanie polegające na zaniechaniu, czyli niewydanie decyzji negatywnej. Minister jest zobowiązany do sprzeciwu, jeżeli sposób wykonywania zamierzonych robót geologicznych zagrażałby środowisku lub projekt robót geologicznych nie odpowiadałby wymaganiom prawa. Czynnikiem legitymizującym prowadzenie badań geofizycznych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1c) p.g.g. jest więc upływ terminu do wydania przez organ decyzji o sprzeciwie. Podmiot, który zamierza wykonywać roboty geologiczne, w przestrzeni wyznaczonej koncesją na działalność regulowaną ustawą dotyczącą kopalin objętych własnością górnictwem, jest obowiązany do poinformowania przedsiębiorcy, któremu udzielono tej koncesji o terminie, lokalizacji i zakresie tych robót. Ze względu na przedmiot opracowania, można tu jedynie zasygnalizować, iż w wyniku jednoczesnego wykonywania działalności przez przedsiębiorcę w obszarze koncesyjnym i podmiot prowadzący badania geofizyczne, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1c) p.g.g. może dojść do wielu kolizji.

Podmiot zamierzający wykonywać badania geofizyczne, o których mowa art. 6 ust. 1 pkt 1 c) p.g.g. będzie miał możliwość uzyskania za ich pomocą informacji geologicznej o strukturach geologicznych w danym obszarze, i to w zakresie szerszym, niż tylko dla poszukiwania złóż węglowodorów. Zgodnie z art. 99 ust. 2 p.g.g. podmiot ponoszący koszt tych badań (prowadzonych na podstawie zgłoszenia, o którym mowa w art. 85a ust. 1 p.g.g.) uzyska prawo do nieodpłatnego i nieograniczonego w czasie korzystania z pozyskanej w ich ramach informacji geologicznej. Ta informacja geologiczna powinna na mocy art. 88 ust. 2 pkt 4 p.g.g. w zw. z art. 92 pkt 5) p.g.g. zostać ujęta w tzw. „innej” dokumentacji geologicznej, przedstawiającej wyniki badań geofizycznych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1c p.g.g. Jeżeli podmiot sporządzi taką dokumentację i przekaze ją właściwemu organowi, to z chwilą tego przekazania nabędzie wyłączne prawo do korzystania z informacji geologicznej w celu ubiegania się o koncesję na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż węglowodorów oraz wydobywanie węglowodorów ze złóż. Należy tu wyjaśnić, iż w kontekście niekoncesjonowanej działalności dotyczącej węglowodorów owa „wyłączność” korzystania z informacji ma inny zakres niż

w przypadku informacji geologicznej pozyskiwanej w ramach działalności koncesjonowanej. Po pierwsze, od 1 stycznia 2015 r., co do zasady poza okresem przejściowym, koncesja na działalność w zakresie poszukiwania, rozpoznawania złóż węglowodorów oraz wydobywania węglowodorów ze złóż może być udzielona wyłącznie w wyniku przeprowadzenia postępowania przetargowego (art. 49e p.g.g.). Zainteresowane podmioty będą musiały złożyć oferty, które zostaną poddane ocenie pod względem spełnienia warunków przetargu i kryteriów oceny ofert, a umowa użytkowania górniczego zostanie zawarta z podmiotem, którego oferta została oceniona na podstawie wszystkich kryteriów najwyżej. Uzyskanie wyłącznego prawa do korzystania z informacji geologicznej pozyskanej w wyniku badań geofizycznych w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1c) p.g.g. nie stanowi warunku ani kryterium oceny takiej oferty. Posiadanie przedmiotowej informacji geologicznej co do struktur geologicznych z obszaru, na który ogłoszono przetarg z pewnością będzie działać na korzyść podmiotu i stanowić może minimalny zakres informacji geologicznej, jaką podmiot powinien posiadać już startując w przetargu, jednakże nie jest elementem decydującym w procesie oceny ofert. Zatem, uzyskanie wyłączne prawo do informacji geologicznej oraz przekazanie dokumentacji badań geofizycznych nie daje prawa do ubiegania się o zawarcie umowy użytkowania górniczego z pierwszeństwem przed innymi, tak jak może mieć to miejsce w przypadku prawa wyłącznego do korzystania z informacji geologicznej powstałego w wyniku prac koncesjonowanych. Po drugie, na zakres pojęcia „wyłączności” prawa do korzystania z informacji geologicznej, powstałego w momencie przekazania dokumentacji geologicznej, wpływa również brak podstawy prawnej do uniemożliwienia podjęcia i prowadzenia badań geofizycznych, o których mowa art. 6 ust. 1 pkt 1c) p.g.g. przez kilka zainteresowanych podmiotów odrębnie, ale równolegle na tym samym obszarze i w tym samym czasie. Zgłoszenie projektu robót geologicznych oraz niewydanie sprzeciwu przez organ nie daje uprawnień do wyłącznego prowadzenia badań geofizycznych w danym obszarze. W szczególności zgłoszenie projektu robót geologicznych mających na celu zbadanie struktur geologicznych, będących w momencie zgłoszenia przedmiotem badań innego podmiotu, nie jest podstawą wydania sprzeciwu. „Zarezerwowanie” obszaru perspektywicznego, na którym podmiot wykonuje badania, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1c) p.g.g. nastąpić może jedynie w sensie faktycznym lub w drodze czynności cywilnoprawnych. Na marginesie, trzeba też wskazać, iż brak w tym zakresie reguł kolizyjnych, rozstrzygających ewentualne spory między podmiotami co do możliwości i zakresu prowadzenia prac w obszarze zarówno kolizji branżowej, jak i przestrzennej.

Reasumując, wobec wprowadzenia procedury przetargowej oraz braku możliwości „zarezerwowania” danego obszaru dla wyłącznego prowadzenia badań geofizycznych w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1c) p.g.g. przez jeden podmiot, informację geologiczną z tego obszaru, dotyczącą tych samych struktur geologicznych pozyskać będą mogły również inne podmioty. „Wyłączność” prawa do korzystania z informacji geologicznej w celu ubiegania się o koncesję można tu rozumieć, jedynie jako nieudostępnianie i brak możliwości wykorzystania tej, konkretnej informacji geologicznej przez jakiegokolwiek inne podmioty niż podmiot, który ją uzyskał. Co więcej, po upływie trzech lat Skarb Państwa będzie mógł udostępniać za wynagrodzeniem informację geologiczną innym podmiotom, a możliwe jest, iż

dopiero po tym okresie Minister Środowiska będzie ogłaszał przetarg na koncesję dla obszaru lokalizacji zbadanych struktur geologicznych.

Analizując zagadnienie od strony praw Skarbu Państwa do informacji geologicznej, istotne jest czy, a jeśli tak, to w jakim zakresie, podmiot realizujący badania geofizyczne, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1c) p.g.g. jest obowiązany do przepisanej prawem przekazywania pozyskanej informacji geologicznej. Wątpliwości nie budzi obowiązek przekazywania dokumentacji „końcowej” z badań geofizycznych (art. 92 pkt 5 p.g.g.), o czym wprost stanowi art. 93 ust. 8 p.g.g.. Ze względu na wadliwą konstrukcję hipotezy art. 82 ust. 2 p.g.g. pewne wątpliwości pojawiają się, co do zakresu podmiotowego obowiązku bieżącego przekazywania danych geologicznych oraz próbek i wyników ich badań w trakcie prowadzenia robót geologicznych polegających na badaniach geofizycznych w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1c) p.g.g.. Otóż, art. 82 ust. 1 p.g.g. stanowi, iż m.in. podmiot, który na podstawie zgłoszonego projektu robót geologicznych wykonuje roboty geologiczne ma obowiązek bieżącego dokumentowania przebiegu prac geologicznych. Natomiast w art. 82 ust. 2 p.g.g. obowiązek bieżącego przekazywania służbie geologicznej lub organowi koncesyjnemu, przez taki podmiot danych geologicznych i próbek geologicznych wraz z wynikami ich badań, został ograniczony do przypadku, w którym wykonuje on roboty geologiczne **w celu** poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin objętych własnością górniczą, poszukiwania lub rozpoznawania kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla lub wykonania otworów wiertniczych służących rozpoznaniu budowy głębokiego podłoża albo wykonania regionalnych badań budowy geologicznej kraju, a także określania warunków hydrogeologicznych oraz geologiczno-inżynierskich dla potrzeb podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów lub podziemnego składowania dwutlenku węgla. Wśród wymienionych celów prowadzenia robót geologicznych brak jest: „badań geofizycznych w celu zbadania struktur geologicznych związanych z występowaniem złóż węglowodorów”.

Pojawia się tu zatem pytanie, czy podmiot wykonujący badania geofizyczne na podstawie zgłoszonego projektu robót geologicznych ma obowiązek bieżącego przekazywania danych geologicznych. Można próbować wywodzić, iż prowadzenie badań geofizycznych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1c) p.g.g. jest *de facto* i funkcjonalnie objęte pojęciem prowadzenia robót geologicznych w celu poszukiwania i rozpoznawania złóż kopalin. Niemniej jednak, w rozumieniu ustawy „poszukiwanie” lub „rozpoznawanie” oraz „badania geofizyczne w celu zbadania struktur geologicznych związanych z występowaniem złóż węglowodorów” są pojęciami, których zakresy przedmiotowe zostały osobno określone normatywnie i stanowią odrębne przedmioty działalności. Nie daje się w drodze wykładni gramatycznej ani systemowej art. 6 ust. 1 pkt 1c) p.g.g. oraz 6 ust. 1 pkt 7 i 13 p.g.g. w zw. z art. 82 ust. 2 p.g.g. wywieść, iż w zbiorze „poszukiwanie” lub „rozpoznawanie” mieści zbiór „badania geofizyczne (...)”. Badania geofizyczne, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1c) p.g.g. z założenia, docelowo mają służyć właśnie poszukiwaniu złóż węglowodorów, jednakże ich cel, literalnie został w ustawie określony inaczej niż „poszukiwanie lub rozpoznawanie” złóż węglowodorów. Pomimo, iż w hipotezie art. 82 ust. 2 p.g.g. nie wymieniono wykonywania robót geologicznych stanowiących badania geofizyczne, o

których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1c p.g.g., to wydaje się, iż intencją ustawodawcy było jednak nałożenie obowiązku bieżącego przekazywania danych geologicznych i próbek również na podmiot prowadzący takie badania. Świadczyć o tym może chociażby art. 82 ust. 8 p.g.g., który stanowi, iż do momentu m.in. przekazania dokumentacji geologicznej zawierającej wyniki wykonywania badań geofizycznych prowadzonych w celu zbadania struktur geologicznych związanych z występowaniem złóż węglowodorów nie udostępnia się danych geologicznych, próbek i wyników ich badań przekazanych przez podmiot prowadzący te badania na podstawie zgłoszenia projektu robót geologicznych. Powyższe nie zmienia faktu, iż hipoteza przepisu ustanawiającego obowiązek bieżącego przekazywania danych geologicznych, próbek i wyników ich badań została określona w sposób nieprecyzyjny, z pominięciem pojęć normatywnych, co powoduje powstanie przedstawionych wyżej wątpliwości interpretacyjnych, a co za tym idzie może implikować niepewność, co do zakresu obowiązku bieżącego przekazywania określonych postaci informacji geologicznej.

Ponadto trzeba też zwrócić uwagę na to, iż wymóg bieżącego dokumentowania i przekazywania danych geologicznych oraz próbek i wyników ich badań dotyczy podmiotu prowadzącego roboty geologiczne. Zatem *a contrario*, jeżeli podmiot zgłasza projekt robót geologicznych obejmujący wykonywanie robót geologicznych opcjonalnie np. w drugim etapie, stając się tym samym uprawnionym do „wejścia w teren” i prowadzenia badań geofizycznych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1c p.g.g., a następnie odstępuje od nich i wykonuje jedynie prace geologiczne niestanowiące robót geologicznych, to nie byłby on obowiązany do bieżącego dokumentowania ani bieżącego przekazywania danych geologicznych. Nie wykonywałby bowiem robót geologicznych, co zgodnie z hipotezą art. 82 ust. 1 i 2 p.g.g. stanowi przesłankę określającą zakres podmiotowy obowiązków bieżącego dokumentowania i przekazywania wskazanych w przepisie postaci informacji geologicznej.

Podsumowanie

1. Analiza przypadków dopuszczalnych prawem, niekoncesjonowanych prac geologicznych, prowadzi do wniosku, iż dokumentacja geologiczna, która powstaje w wyniku ich przeprowadzenia, może być narzędziem „egzekwowności” prawa do informacji geologicznej, lecz nie w całym przedmiotowym zakresie.
2. Konieczność utrwalenia wyników przeprowadzonych prac geologicznych w jednej z wymaganych dokumenta-

cji geologicznych i przynajmniej jej przekazania w przypadku „innej” dokumentacji geologicznej (art. 88 ust. 2 pkt 4 p.g.g. w zw. z art. 93 ust. 7 i 8 p.g.g., powoduje, iż Skarb Państwa zachowuje możliwość rzeczywistego pozyskiwania informacji geologicznej, do której *ex lege* ma prawo. Dlatego też, z punktu widzenia Skarbu Państwa i jego dostępu do przedmiotu swojego prawa, ważne znaczenie ma skuteczność mechanizmów przekazywania informacji geologicznej służbie geologicznej lub organowi koncesyjnemu. Co prawda, prawo do informacji geologicznej istnieje niezależnie od przekazania, jednak to owo przekazanie informacji geologicznej przez podmiot, który ją uzyskał umożliwia powzięcie i wykorzystanie tej wiedzy przez Skarb Państwa, a także powiększenie powszechnie dostępnego zasobu informacji geologicznej.

3. Treść i skuteczność praw do korzystania z informacji geologicznej pozyskiwanej w wyniku dopuszczalnych prawem, niekoncesjonowanych prac geologicznych będzie różna w zależności od rodzaju i celu tych prac, a co za tym idzie podstawy ich wykonywania. Zróżnicowaniu podlegał też będzie, oczywiście przepisany prawem sposób jej utrwalenia.
4. Wprowadzenie nowelizacją p.g.g. możliwości prowadzenia bez koncesji i zawarcia umowy użytkowania górniczego badań geofizycznych w celu zbadania struktur geologicznych związanych z występowaniem węglowodorów ogranicza obowiązki formalnoprawne dla potencjalnego inwestora i w intencji ustawodawcy ma zachęcać do podejmowania takiej działalności. Jednakże, na zamierzony przez ustawodawcę „efekt zachęty” niekorzystnie mogą wpływać przedstawione wątpliwości, co do zakresu uprawnień i obowiązków podmiotów, które podejmą badania geofizyczne, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1c) p.g.g., a także przedsiębiorców prowadzących już działalność na obszarach projektowanych takich badań lub tych, które zostaną wytypowane do postępowania przetargowego na udzielenie koncesji.
5. Wydaje się, iż nowe rozwiązania wprowadzone przez nowelizację p.g.g. muszą przejść przez praktyczny test, aby można było zaproponować racjonalne postulaty *de lege ferenda*. Tymczasem pozostaje pozostawać ostrożnym w zakresie zasygnalizowanych luk lub niespójności, wymagających ugruntowania wykładni lub orzecznictwa.